Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.07.1996, sp. zn. 2 Tzn 46/96, ECLI:CZ:NS:1996:2.TZN.46.1996.1

Číslo: 9/1997

Právní věta: K výkladu znaků trestného činu porušování autorského práva podle § 152 tr. zák.: Smlouvou o vytvoření díla, resp. o podání výkonu, ve smyslu § 27, ve spojení s § 39 odst. 1 autorského zákona (č. 35/1965 Sb., ve znění pozdějších předpisů), nevzniká objednateli oprávnění šířit umělecké dílo, resp. podaný výkon prodejem rozmnoženin jeho zvukového záznamu (§ 22, § 39 odst. 1 citovaného zákona). Ustanovení § 152 tr. zák. je tzv. normou blanketní, která odkazuje na předpisy o právu autorském. Z hlediska posuzování subjektivní stránky jednání pachatele tohoto trestného činu proto platí, že neznalost autorského zákona se posuzuje stejně jako neznalost normy trestní, a pachatele proto nevyviňuje.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 17.07.1996

Spisová značka: 2 Tzn 46/96

Číslo rozhodnutí: 9

Číslo sešitu: 2

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Porušování autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi

Předpisy: 140/1961 Sb. § 152

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud České republiky zamítl stížnost pro porušení zákona podanou ministrem spravedlnosti ČR proti příkazu Městského soudu v Brně ze dne 16. 2. 1994 sp. zn. 3 T 15/94.

Z odůvodnění:

Trestním příkazem Městského soudu v Brně ze dne 16. 2. 1994 sp. zn. 3 T 15/94, byl L.V. uznán vinným trestným činem poškozování autorských práv podle § 152 tr. zák., ve znění účinném do 31. 12. 1993, kterého se měl dopustit tím, že jako majitel firmy Pronto Brno s.r.o., provedl ve dnech 13. – 15. 6. 1992, v prostorách Vojenské nemocnice v Brně, nahrávku s názvem “Flétnové koncerty 18. stol” s hudebníky orchestru Concertino notturno Praha, přičemž v měsíci květnu 1993 tuto nahrávku bez souhlasu uvedeného tělesa, event. bez sepsání nové smlouvy uvedl na trh na magnetofonových kazetách, ačkoliv v daném období neměl oprávnění s nahrávkou disponovat. Za to byl podle § 152, § 53 odst. 1, odst. 2 písm. a), § 54 odst. 1 tr. zák., ve znění účinném do 31. 12. 1993, s přihlédnutím k § 314e odst. 1,2 písm. c), odst. 3 tr. ř., odsouzen k peněžitému trestu ve výměře 10 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. byl pro případ, že by výkon peněžitého trestu mohl být zmařen, stanoven náhradní

trest odnětí svobody v trvání tří měsíců. Trestní příkaz nabyl právní moci dne 28. 4. 1994.

Proti tomuto trestnímu příkazu podal dne 15. 2. 1996 ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch L.V. V jejím odůvodněním poukázal mimo jiné na ustanovení § 36 odst. 2písm. a) zák. č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (dále jen autorský zákon), podle kterého bez svolení výkonných umělců nelze užít jejich výkonů pro zvukový, obrazový nebo obojí záznam, zhotovený pro výrobu rozmnoženin určených k veřejnému odbytu, nebo pro výrobu filmů určených k veřejnému promítání. To znamená, že bez souhlasu výkonného umělce nesmí být jeho vystoupení zaznamenáno, má-li být záznamu dále použito pro výrobu rozmnoženin, jež budou dány na trh. O takový případ se však nejednalo, když z uzavřených smluv vyplývá, že nahrávka byla uskutečněna se souhlasem výkonných umělců, a to právě za účelem výroby rozmnoženin. Nositelem práv výrobce zvukových záznamů (§ 45 odst. 1 autroského zák.) byla firma Pronto s.r.o.

Z dikce ustanovení § 152 tr. zák., ve znění účiném do 31. 12. 1993, však vyplývá jako předmět ochrany právo nositele autorského či příbuzného práva na to, aby s dílem, záznamem výkonu či snímkem nebylo neoprávněnými osobami nakládáno způsobem, který přísluší pouze nositeli práva. Takovým právem výkonného umělce je již zmíněné právo na udělení či neudělení souhlasu k pořízení záznamu uměleckého výkonu, má-li být záznam pořízen k výrobě rozmnoženin pro veřejný odbyt. Takový souhlas v tomto případě zjevně dán byl. Neuspokojení nároků výkonných umělců ze smlouvy o provedení nahrávky, či neúspěšná snaha o uzavření smlouvy o podílu na zisku z prodaných nosičů nahrávky však není předmětem ochrany ustanovení § 152 tr. zák. a nelze dovodit ani naplnění skutkové podstaty jiného trestného činu. Ve věci jde tedy o ryze občanskoprávní záležitost, když důkazy nasvědčují tomu, že by obviněný do práv výkonných umělců zasáhl, opatřeny nebyly. V závěru podané stížnosti pro porušení zákona proto ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným pravomocným trestním příkazem byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., ve vztahu k ustanovení § 314e odst. 1 tr. ř. a § 152 tr. zák. (ve znění účinného do 31. 12. 1993), a to v neprospěch L.V. Podle § 269 odst. 2 tr. ř., aby proto Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř., případně podle § 271 odst. 1 tr. ř.

Z podnětu podané stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost všech výroků napadeného trestního příkazu, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a zjistil, že zákon porušen nebyl.

Podle § 36 odst. 1 autorského zákona (Část II. Práva výkonných umělců) jsou předmětem práv výkonných umělců podle tohoto zákona jejich umělecké výkony, tj. výkony herců, zpěváků, hudebníků, tanečníků a jiných osob, které představují, zpívají, hrají, recitují nebo jinak provádějí literární nebo umělecká díla.

Podle § 36 odst. 2 písm. a) autorského zákona bez svolení výkonných umělců nelze užít jejich výkonu mj. pro zvukový, obrazový nebo obojí záznam zhotovený pro výrobu rozmnoženin určených k veřejnému odbytu.

V daném případě došlo na základě smlouvy mezi souborem Concertino notturno Praha a Vydavatelstvím gramofonových desek a záznamů Pronto, s.r.o., ze dne 16. 6. 1992 k provedení zvukové nahrávky flétnových koncertů 18. století. Je tedy zřejmé, že výkonu výkonných umělců bylo v tomto případě užito k pořízení zvukového záznamu pro výrobu rozmnoženin určených k veřejnému odbytu v souladu s ustanovením § 36 odst. 2 písm. a) autorského zákona, tj. se svolením výkonných umělců.

Podle § 12 odst. 1 písm. b) autorského zákona (s ohledem na ustanovení § 39 se obdobně vztahuje i na výkonné umělce a jejich výkony) má autor právo s dílem nakládat, zejména rozhodnout o jeho

uveřejnění a udílet svolení k jeho užití.

Podstata obhajoby obviněného a také námitek uvedených ve stížnosti pro porušení zákona spočívá v tom, že udělení souhlasu k pořízení zvukového záznamu výkonných umělců získala organizace Pronto, s.r.o., resp. bylo na ni smluvně převedeno jak právo pořízení zvukového záznamu, tak i právo na jeho veřejné rozšiřování formou prodeje rozmnoženin záznamu, tj. právo na uveřejnění výkonu (díla). Otázka odměn výkonných umělců jako majetkoprávní záležitost může být pak pouze předmětem případného občanskoprávního řízení, avšak ne řízení trestního, prrotože k prodeji rozmnoženin pořízeného zvukového záznamu, a tedy k uveřejnění výkonu došlo se souhlasem výkonných umělců. Zástupce uvedeného hudebního tělesa A.K. ve svém dopise obviněnému ze dne 11. 1. 1993 naopak upozorňoval na to, že společně uzavřeli smlouvu o nahrávce, ale Pronto, s.r.o., nemá žádnou smlouvu o zveřejnění nahrávky, takže před jejím publikováním jim musí předložit návrh takové smlouvy. Tento požadavek A.K. je nutno považovat za opodstatněný, protože má oporu v ustanovení autorského zákona.

K vzniku práva výkonných umělců k jejich uměleckému výkonu spočívajícímu v interpretaci flétnových koncertů 18. století došlo okamžikem podání jejich výkonu ve vnímatelné podobě (§ 9 odst. 1 autorského zákona). V daném případě tomu tak bylo ve dnech 13. – 15. 6. 1992, kdy na základě smlouvy a tedy souhlasu výkonných umělců došlo k pořízení zvukového záznamu výkonu.

Práva výkonných umělců zahrnují jednak práva osobní povahy (právo na označení výkonu jménem a na nedotknutelnost výkonu), dále tzv. smíšené právo (právo nakládat s výkonem) a právo majetkové (právo na odměnu, honorář). V daném případě byl obviněný uznán vinným trestným činem porušování autorských práv podle § 152 tr. zák., ve znění účinném do 31. 12. 1993, kterého se měl dopustit porušením smíšeného práva, tj. neoprávněným užitím výkonu umělců, které mělo spočívat v neoprávněném šíření (uveřejnění) jejich výkonu. Vzniká tedy otázka, zda smlouvou, na základě které byl pořízen zvukový záznam flétnových koncertů 18. století, zhotovený pro výrobu rozmnoženin určených k veřejnému odbytu, došlo pouze k převodu práva na užití výkonu pořízením jeho zvukového záznamu k výše uvedenému účelu, anebo také k převodu práva na užití výkonu formou šíření tohoto výkonu. Obhajoba obviněného, jakož i podaná stížnost pro porušení zákona, jak již bylo výše uvedeno, vychází ve své podstatě z předpokladu, že uzavřenou smlouvou došlo k převodu obou těchto práv. Nejvyšší soud však dospěl k opačnému názoru, a to na základě následujících skutečností:

Smlouvy, kterými výkonný umělec realizuje své smíšené dispoziční právo, pokládá autorský zákon, s ohledem na jeho ustanovení § 39 odst. 1, za smlouvy podobné těm, kterými se realizuje právo autorské. Proto je nutné, aby obdobně i smlouvy o dispozici s právy výkonných umělců v případech, kdy to zákon ukládá, vyhovovaly požadavkům smluv na dispozice s dílem autorským. Takové obdobné použití platí i ohledně ustanovení § 27 autorského zákona, které upravuje smlouvu o vytvoření díla. Tuto smlouvu lze v případě výkonných umělců definovat jako smlouvu o podání výkonu. Podle odst. 1 tohoto zákonného ustanovení smlouvou o vytvoření díla se zavazuje autor vytvořit pro objednatele za odměnu literární, vědecké nebo umělecké dílo a uděluje svolení, aby objednatel díla užil k účelu smlouvou vymezenému. V případě výkonných umělců se pak obdobně výkonný umělec smlouvou ve smyslu § 27 autorského zákona zavazuje podat pro objednatele za odměnu umělecký výkon a rovněž uděluje svolení, aby objednatel užil podaného uměleckého výkonu k účelu smlouvou vymezenému. Tímto účelem je však v daném případě pouze pořízení zvukového záznamu uměleckého výkonu, jak to vyplývá z jejího obsahu, a nikoliv také právo na šíření výkonu, tj. šíření snímků zvukového záznamu výkonu jejich prodejem. Aby bylo touto smlouvou na Pronto, s.r.o, převedeno i právo výkonných umělců na šíření výkonu, musela by tato smlouva obsahovat příslušná ustanovení o převodu tohoto práva. Taková ustanovení tato smlouva neobrahuje. Přitom je nutno uvést, že smlouva o podání výkonu (o vytvoření díla) podle § 27 autorského zákona nemá zákonem rigorózně stanovené náležitosti z hlediska formy ani obsahu. Může tedy být platně uzavřena jak písemně, tak i

ústně, ale také tzv. konkludentním jednáním. Z tohoto hlediska lze smlouvu mezi daným hudebním tělesem a Pronto, s.r.o, považovat za platně uzavřenou smlouvu o podání výkonu podle § 27 autors kého zákona (“obdobně”), když se výkonní umělci dostavili na smluvené místo a osobně ve stanovené lhůtě podali svůj umělecký výkon, který byl s jejich svolením užit pro zvukový záznam, zhotovený pro výrobu rozmnoženin určených k veřejnému odbytu. Přitom vědomí výkonných umělců o konečném účelu pořizovaného zvukového záznamu jejich výkonu (prodej rozmnoženin) nemůže být považováno za důvod převodu i jejich práva na šíření výkonu prodejem rozmnoženin zvukového záznamu. Pro smlouvy o šíření díla a tedy s ohledem na ustanovení § 39 odst. 1 autorského zákona i pro smlouvu o šíření výkonu výkonných umělců. obsahuje autorský zákon kogentní ustanovení § 22 odst. 3. Nedostatek některé z náležitostí takové smlouvy má za následek neplatnost smlouvy.

Podle § 22 odst. 1 autorského zákona smlouvou o šíření díla uděluje autor organizaci za odměnu svolení šířit své dílo. Podle odst. 2 tohoto zákonného ustanovení jsou smlouvami o šíření díla zejména smlouva nakladatelská, smlouva o veřejném provozování díla, smlouva o šíření snímků zvukového záznamu díla a smlouva o vysílání díla rozhlasem nebo televizí. Z uvedeného je zřejmé, že smlouva o šíření snímků zvukového záznamu výkonu výkonných umělců je jednou ze smluv o šíření díla, protože zpřístupňuje jejich výkon ve formě hmotných rozmnoženin širokému, předem neurčenému okruhu osob. Z tohoto důvodu musí smlouva o šíření výkonu splňovat všechny podmínky, které v ustanovení § 22 odst. 3 stanoví autorský zákon pro smlouvu o šíření díla. Podle tohoto zákonného ustanovení smlouva o šíření díla musí stanovit způsob a rozsah šíření díla, čas, kdy se tak stane, autorskou odměnu, součinnost autora, dobu, na kterou je smlouva sjednána, a závazek organizace, že šíření díla provede na svůj účet. Podle § 22 odst. 4 autorského zákona pak, pokud Ministerstvo kultury nestanoví jinak, musí být smlouva o šíření díla sjednána písemně. Podmínku nutnosti písemné formy smlouvy v daném případě není třeba zkoumat, protože žádná smluvní strana vznik smlouvy o šíření výkonu netvrdí. To platí i o samotném obviněném, protože tento svoje právo na šíření výkonu dovozuje ze skutečnosti, že jako hudební vydavatelství pořizují zvukové nahrávky za účelem vydávání na zvukových nosičích a ne pro vlastní soukromý poslech, což vyplývá z poslání každého hudebního vydavatelství.

Protože v daném případě obviněný jako majitel firmy Pronto, s.r.o., uvedl v měsíci květnu 1993 na trh magnetofonové kazety s nahrávkou Flétnové koncerty 18. století, pořízenou hudebníky orchestru Concertino notturno Praha, aniž měl pro šíření díla uzavřenou s uvedeným hudebním tělesem smlouvu o šíření snímků takového záznamu, porušil tím jejich právo na užití výkonu. Toto právo výkonných umělců, jež je právem příbuzným právu autorskému, požívá ochrany ustanovením § 152 tr. zák. o poškozování autorských práv.

Pro úplnost je ještě třeba dodat, že ustanovení § 152 tr. zák. je tzv. normou blanketní, která odkazuje předpisy o právu autorském. Z hlediska posuzování subjektivní stránky jednání pachatele tohoto trestného činu proto platí, že neznalost autorského zákona se posuzuje stejně jako neznalost normy trestní a pachatele proto nevyviňuje.